

यस सभाका सभाध्यक्षज्यू

माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाका गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु

गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न आयोजित नवौं गाउँसभामा हार्दिक नमस्कार तथा स्वागत गर्न चाहन्छु।

सन् २०२० को प्रारम्भमा देखापरेको कोभिड-१९ तथा यस बर्ष देखिएको नयाँ भेरियन्टको कोभिड-१९ महामारीको चुनौतिपूर्ण तथा असहज अवस्थाका बाबजुत आर्थिक बर्ष २०७८/७९ को नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित गाउँसभामा प्रस्तुत गर्दैछु।

सर्वप्रथम, नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधिनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान, लोकतन्त्र र जनजीविकाका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनहरुमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। ति आन्दोलनहरुको नेतृत्व गर्नुहुने अग्रजहरुप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु। नेपाली सामाजिको रुपान्तरणमा उहाँहरुले पुन्याउनुभएको महान योगदानको पुनः स्मरण गर्न चाहन्छु।

मिति २०७८ जेठ १० गते वडा नं १ को वडा समिति सदस्य तथा गाउँसभा सदस्य श्री कहिले मगरको असमायिक निधन भएको प्रति दुःख व्यक्त गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दछु र शोकाकुल परिवारजनप्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दछु।

कोरना भाइरस (कोभिड-१९) महामारीका कारण विश्वकै मानव जातिमाथि उत्पन्न भएको ठूलो संकटमा महामारी विरुद्ध लड्न मौजुदा स्वास्थ्य सेवाहरु र सुविधाहरु अप्रर्याप्त देखिएका छन। यस महामारीबाट

संक्रमित भई नेपाल र विदेशी मुलुकमा ज्यान गुमाउनुहुने नेपाली नागरिकहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै शोकाकुल परिवारजनप्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दछु। उपचाररत सम्पूर्ण दिदिबहिनी तथा दाजुभाईहरुको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु ।

जोखिमपूर्ण परिस्थितिमा अग्रपंतिमा रहेर सेवा गर्ने चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, जनप्रतिनिधि, सफाईकर्मी, पत्रकार लगायत सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरुको उच्च प्रशंसा गर्दछु। अत्यावश्यक वस्तुको आपूर्ति सहज बनाउन योगदान गर्ने तथा यस महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारको कार्यमा योगदान पुऱ्याउनु हुने संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि, राजनितिक दल, निजी तथा व्यावसायिक क्षेत्र, सञ्चारजगत सबैलाई हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु। संक्रमण थप फैलन नदिन र यस महामारी माथी विजय प्राप्त गर्न आगामी दिनमा अझ बढी सतर्कता, समन्वय र एकता आवश्यक भएकाले एकढिक्का भएर दृढताका साथ लाग्न सबैमा आह्वान गर्दछु।

यस बर्षको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गर्दा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, दिगो विकासको लक्ष्यहरू, नेपाल सरकारको पन्ध्रौ योजना, प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, गण्डकी प्रदेशको प्रथम आवधिक योजना, माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना, कोरोना भाइरसको नयाँ भेरियन्टले सिर्जना गरेको असहज अवस्था र यस गाउँपालिकाको आवश्यकता लाई आधार मानी कतिपय कानूनी जटिलता, अस्पष्टता, साधन र स्रोतको सिमितताका बावजुत सबल सुरक्षित र समृद्ध माछापुच्छ्रे निर्माण गरी सुखी नेपाली, समृद्ध नेपालको

राष्ट्रिय अभियानलाई सार्थक बउनाउने लक्ष्य हासिल गर्ने नीति अवलम्बन गरेका छु ।

आदरणीय गाउँसभा सदस्यज्यूहरू

"पर्यटन, कृषि, उर्जा र पूर्वाधार: समृद्ध माछापुच्छ्रेको मूल आधार" को दीर्घकालीन भिजन तय गरी पालिकाको विकासको समग्र योजना तथा कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्दै आईरहेको सन्दर्भमा चालु बर्षमा भए गरेका मुख्य-मुख्य उपलब्धिहरूलाई संक्षेपमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

सामाजिक विकास

शिक्षा

- ❖ सामुदायिक विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार अन्तर्गत फर्निचर सहितका नयाँ कक्षा कोठा भवन ३६, ९ शौचालय, ICT ल्याब ३, पुस्तकालय २, विज्ञान प्रयोगशाला २, किड्स अनुदान १३ र खानेपानी योजना ७ वटा विद्यालयहरूमा सम्पन्न भएको छ ।
- ❖ सामुदायिक विद्यालयहरूको दरबन्दी मिलान सम्पन्न भएको छ ।
- ❖ स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गर्ने प्रक्रिया अगाडी बढाइएको छ ।
- ❖ प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम अन्तर्गत सामुदायिक विद्यालयका किशोरीहरूलाई निशुल्क सेनेटरी प्याड वितरण गरिएको छ ।
- ❖ सम्पूर्ण माध्यमिक विद्यालयहरूमा निःशुल्क इन्टरनेट जडान गरीएको छ ।
- ❖ सबै विद्यालयहरूमा वैकल्पिक सिकाई सहजीकरण सामाग्रीको उत्पादन र वितरण गरिएको छ ।

स्वास्थ्य

- ❖ गाउँपालिकामा आजको मिति सम्म जम्मा १६५४ जनाको कोरोना परिक्षण गरिएकोमा ३११ जनामा कोरोना पुष्टि भएको छ। ती मध्ये २३० जना निको भएका र ६ जनाको दुःखद निधन भएको छ।
- ❖ कोरोना भाइरसको प्रभाव न्यूनीकरण, रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि भेडावारीमा अस्थायी कोभिड अस्पताल र सार्दीखोलामा आइसोलेसन केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन गरिएको छ।
- ❖ सार्दीखोला स्वास्थ्य चौकीमा कोभिड संक्रमित २ जना महिलाहरूलाई सुरक्षित प्रसुति सेवा दिइएको छ।
- ❖ गाउँपालिका सबै प्रसुति गृहहरू (Birthing Center) मा आधुनिक औजार उपकरण खरिद गरी सुबिधा सम्पन्न बनाइएको छ।
- ❖ १४३ जना विपन्न नागरिकहरूलाई निःशुल्क स्वास्थ्य बिमा गरिएको छ।
- ❖ घरमा सुत्केरी हुने क्रमलाई निरूत्साहित गर्ने उद्देश्यले गर्भवतीसँग उपध्यक्ष कार्यक्रम सञ्चालन गरिएकोछ ।
- ❖ वडा नं. १ मा पोषण मैत्री स्वास्थ्य संस्था घोषणा कार्यक्रमको तयारी पूरा भएको छ ।
- ❖ सार्दीखोला स्वास्थ्य चौकीमा स्तनपान कक्ष र सुत्केरी भान्छा कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
- ❖ सबै स्वास्थ्य संस्थामा इन्टरनेट जडान गरी सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था बाट HMIS को प्रगति DHIS-2 मा प्रविष्ट गर्ने गरिएको ।

- ❖ आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको नियमित उपलब्धताको लागि औषधि खरिद गरी १२ महिना नियमित आपूर्ति सुनिश्चित गरिएको छ।
- ❖ वडा नं ९ को ल्वाङ्घलेल स्वास्थ्य चौकीमा पाइलट प्रोजेक्टको रूपमा सामुदायिक औषधि सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।
- ❖ वडा न. ८ मा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र र वडा नं ७ मा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईको निर्माण गरी सेवा सञ्चालनमा ल्याइएको छ।

लक्षित वर्ग

- ❖ कोभिड १९ का असरले जोखिममा परेका महिला, बालबालिका, र अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गरिएको छ।
- ❖ निजामती सेवामा गाउँपालिकाभिन्नका महिलाहरूको सहभागितालाई सुनिश्चितता प्रदान गर्नको लागि स्थानीय स्तरमा महिलाहरूलाई निशुल्क लोक सेवा आयोग तयारी कक्षा सञ्चालन गरिएको छ।
- ❖ महिलाहरूलाई आत्मनिर्भर बनाउनको लागि प्रत्येक वडामा सिप विकास तालिम प्रदान गरिएको छ।
- ❖ राष्ट्रिय बाल दिवसको अवसरमा खुला माध्यमिक विद्यालय स्तरिय वक्तृत्वकला प्रतियोगिता सञ्चालन गरिएको छ।
- ❖ यस आर्थिक जम्मा ९८ वटा र हालसम्म ५७८ वटा अपांग परिचयपत्र वितरण गरिएको छ।
- ❖ अशक्त जेष्ठ नागरिकहरूलाई सहज ढङ्गले वैकल्पिक शौचालयको प्रयोगका लागि युरिनल प्यान वितरण गरिएको।
- ❖ अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई आयआर्जनका लागि निःशुल्क रूपमा बाख्रा वितरण गरिएको।

पूर्वाधार विकास

- ❖ गाउँपालिकाभित्र १५ कि.मि. सडक कालेपत्रे गर्ने कार्य चालु आर्थिक वर्षमा सम्पन्न हुने क्रममा छ।
- ❖ २१ कि.मि. ग्रावेल, १.५ कि.मि. ढलान, १.५ कि.मि. सडकमा ढुङ्गा छाप्ने र १२ कि.मि. नयाँ सडकको ट्रयाक खोलिएको छ।
- ❖ गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवनको निर्माण कार्य शुरू भई हालसम्म करिब ७० प्रतिशत निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- ❖ जिल्ला समन्वय समिति कास्की र गाउँपालिकाको सहकार्यमा ९ नं. वडा कार्यालयको भवन निर्माण सम्पन्न भएको छ।
- ❖ वडा नं. ५ र वडा नं. ८ का स्वास्थ्यचौकी भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भई सेवा सञ्चालन गरिएको छ।
- ❖ ५ वटा सामुदायिक भवनहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न भएका छन्।
- ❖ ४००० मि. सिंचाई कुलो निर्माण गरिएको छ।
- ❖ स्थानीय पूर्वाधार विकास साझेदारी कार्यक्रम तर्फका सबै योजनाहरू सम्पन्न भएका छन्।
- ❖ "एक स्थानीय तह, एक खेल ग्राम" कार्यक्रम अन्तर्गत संघीय सरकार, जिल्ला समन्वय समिति कास्की र यस गाउँपालिकाको सहकार्यमा माछापुच्छ्रे-४ लाहाचोकको खेलग्रामको निर्माण कार्य भइरहेको छ।
- ❖ माछापुच्छ्रे गाउँपालिका वडा नं ६ मा **ANFA Technical Center** तटबन्धन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- ❖ संघीय सरकारको विशेष अनुदानमा धिताल र लाहाचोक खानेपानी योजनाहरू कार्यान्वयन भइरहेका छन्।

- ❖ वडा नं १ र २ मा सडक सौर्य वत्ति जडान गरिएको छ ।

पुनर्निर्माण

- ❖ भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त निजी आवासहरूको पुनर्निर्माण अन्तर्गत चालु आर्थिक बर्षमा यस गाउँपालिकामा कुल ५१९ लाभग्राही रहेकामा ३५१ लाभग्राहीहरूको निजी आवास निर्माण सम्पन्न भएको छ ।

आर्थिक विकास

कृषि सेवा

- ❖ कृषिलाई व्यवसायिकरण तथा यान्त्रिकरण गर्नको लागि ८० वटा हाते ट्याक्टर वितरण गरिएको छ ।
- ❖ माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाका सबै वडामा मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी विस्तारका लागि ८३० वटा प्लाष्टिक घरको लागि प्लाष्टिक सिट वितरण साथै ४० वटा स्थायी प्लाष्टिक घर निर्माण गरिएको छ ।
- ❖ तरकारीको उत्पादन विस्तारका लागि २ तरकारी पकेट, १ च्याउ पकेट र १ अलैची ब्लक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
- ❖ चार वटा वडाहरूमा माटोको नमुना संकलन, बेमौसमी तरकारी तथा नसरी व्यवस्थापन र प्राङ्गारिक मल व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम संचालन गरी माटो परीक्षण सम्पन्न गरिएको छ ।
- ❖ गाउँपालिकाका विभिन्न वडामा बेमौसमी तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम तथा तरकारीको उन्नत जातको विउ वितरण सम्पन्न गरिएको छ ।

- ❖ राष्ट्रिय फलफुल दशक कार्यक्रम अन्तर्गत सुन्तला, कागति, जुनार, निवुवा, किवि र वखरका बिरुवा वितरण गरिएको छ।
- ❖ ३५ वटा भकारो सुधार कार्यक्रम सम्पन्न, एक घर एक करेसाबारी अन्तर्गत स्प्रेयर १५ वटा र १५ वटा हजारी वितरण गरिएको छ।
- ❖ कृषि वन नर्सरीमा राइखनियो, निमारो, खोटेसल्लो, इपिलइपिल, बकाइनो, टाँकि, सिल टिमुर्का, आँखटिमुर् बिरुवा उत्पादन तथा अनुदानमा बिक्री वितरण गरिएको छ।
- ❖ वडा नं. ३ मा ३१६ रोपनी जग्गामा ३ वटा चक्लाबन्दि र मुख्यमन्त्री वातावरण मैत्री नमुना कृषि गाउँ कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
- ❖ बिउ बैंक र चिया नर्सरी स्थापना गरिएको छ।
- ❖ प्राङ्गारीक खेतिलाई प्रोत्साहन गर्नको लागि भर्मी कम्पोष्ट उत्पादन गर्ने कृषकलाई अनुदानमा भर्मी बेड निर्माण सम्पन्न गरिएको छ।
- ❖ गाउँपालिकामा कृषि तथ्यांक संकलन कार्य थालनि गरिएको छ।

पशु सेवा

- ❖ दुध उत्पादक कृषकहरूलाई सहकारी मार्फत बिक्रिका आधारमा अनुदान प्रदान गरिएको छ।
- ❖ अनुदानमा पावर टेलर, च्याप कटर, बोका र निःशुल्क घाँसका बिउ र सिड विन वितरण गरिएको छ ।
- ❖ वडा नं २ र ९ मा स्थानीय भैसी संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
- ❖ एक वटा गाई भैसी पकेट क्षेत्र सञ्चालनमा ल्याइएको छ ।

- ❖ पूर्ण पशु खोप कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पूर्ण वडामा खोरेत, भ्याकुते, पि.पि आर, रेविज र स्वाइन फीवर विरूद्ध खोप कार्य सम्पन्न भएको छ।
- ❖ वडा नं ३ मा गाई भैसी पकेट कार्यक्रमको शुरूवात गरिएको छ।

सुशासन

- ❖ गाउँपालिकामा रहेका भूमिहीन दलित र भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा उपलब्ध गराउने तथा अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापनको लागि लगत संकलन कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।
- ❖ कर्मचारीहरूलाई प्रविधि मैत्री बनाउने उद्देश्यले गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई कम्प्युटर सम्बन्धी तालिम सम्पन्न गरिएको छ ।
- ❖ गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा हालसम्म १२ वटा ऐन, ४ वटा नियमावली, ३० वटा कार्यविधि, १ वटा निर्देशिका र १ वटा आचार संहिता निर्माण भएका छन् ।
- ❖ चालु आर्थिक वर्ष देखि गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडाकार्यालयहरूबाट अन्लाईन व्यक्तिगत घटना दर्ता कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।
- ❖ सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यलाई पूर्णरूपमा बैङ्किङ्ग प्रणाली मार्फत वितरणको व्यवस्था गरिएको छ।
- ❖ गाउँपालिकामा हाल सम्म दर्ता भएका व्यक्तिगत घटनाहरूको डिजिटाइजेसन कार्य भइरेको छ।
- ❖ गाउँपालिकाभित्रका सबै वडा कार्यालयहरू, स्वास्थ्य संस्थाहरू र माध्यमिक विद्यालयहरूमा इन्टरनेट सेवा विस्तार भएको छ।

न्यायिक समिति

- ❖ २१ वटा उजुरी दर्ता भएकोमा १२ वटा विवादमा मिलापत्र भएका, ७ वटा विवाद छलफलको क्रममा रहेका र १ वटा विवाद अदालतमा पठाइएको छ ।
- ❖ गाउँपालिकामा वडा नं १ देखि वडा नं ८ सम्म सम्पूर्ण वडाहरूमा वडा मेलमिलाप केन्द्रहरूको गठन भएका छन् ।
- ❖ गाउँपालिकामा सूचीकृत मेलमिलाकर्ताहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले मेलमिलापकर्ताहरूलाई पुनतार्जिगी तालिम सम्पन्न भएको छ ।

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७८।७९ को लागि प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित सभा समक्ष पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

सामाजिक विकास

शिक्षा

१. कोरोना भाइरसको कारणबाट प्रभावित विद्यालयका विधार्थीहरूको पढाई नियमित गर्ने वैकल्पिक प्रणालीको माध्यमबाट सहजीकरणको लागि थप व्यवस्था गरिनेछ ।
२. सामुदायिक विद्यालयका विधार्थीहरूको लागि दिवा खाजा कार्यक्रम र छात्राहरूको लागि सेनिटरी प्याड व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३. विपन्न तथा दलित छात्रा छात्रहरूलाई उच्च शिक्षा अध्ययन गर्नको लागि उच्च शिक्षा छात्रवृत्ति कोष लाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४. स्थानीय कला, संस्कृति, साहित्य, धर्म तथा अन्य सामाजिक तथा सांस्कृतिक धरोहर, पहिचान र विशिष्टतालाई समावेश गरी स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
५. विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धि प्रति शिक्षकलाई पूर्णत जिम्मेवार बनाइने छ। विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धिका आधारमा शिक्षकलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिने छ।
६. शिक्षामा सबैको पहुँच र शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था, र सरोकार निकायहरूसँग सहकार्य र समन्वय गरिनेछ।
७. सामुदायिक विद्यालयहरूको शिक्षक दरबन्दी पुनवितरण गरी दरबन्दी मिलान कार्य सम्पन्न गरिनेछ।
८. वालबिकास कक्षाका सहजकर्ता र कर्मचारीहरूको सेवा सुविधामा वृद्धि गरिनेछ।
९. सामुदायिक विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा सुधार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।

स्वास्थ्य

१०. विश्वमारीको रूपमा फैलिएको कोरोना भाईरसको प्रकोपबाट पाठ सिकदै सम्भावित प्रकोपको रोकथाम, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिनेछ।
११. कोरोना भाईरस विरुद्धको खोप सेवा प्राथमिकताका आधारमा क्रमशः सम्पूर्ण गाउँपालिकावासीहरूलाई उपलब्ध गराउन आवश्यक पहल गरिनेछ।

१२. गाउँपालिकामा १५ शैयाको आधारभूत अस्पताल निर्माण गरिनेछ ।
१३. "अति विपन्न, द्वन्द्व पिडित घाइते नागरिकको स्वास्थ्य विमा माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको जिम्मा" भन्ने नारालाई अङ्गीकार गर्दै विपन्न, द्वन्द्व पिडित नागरिक निःशुल्क स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम र विपन्न स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१४. महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेवीकाहरूको प्रोत्साहन भत्ता लगायतका सुविधाहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१५. संविधानले निर्दिष्ट गरे अनुरूप गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सर्व सुलभ, सहज र समान पहुँच स्थापित गर्न स्वास्थ्य सेवाका नीति, रणनीति तयार गर्ने, वित्तीय व्यवस्था गर्ने, व्यवस्थापकीय पक्षलाई चुस्त दुरुस्त बनाइनेछ ।
१६. गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दाहरूलाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सुनिश्चित गर्न, स्वास्थ्य सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्य सामाग्री र औषधिहरूको आवश्यक व्यवस्थापन गरिने छ ।
१७. घरमा प्रसुती हुने प्रवृत्तिलाई निरूत्साहित गर्दै पालिकामा सञ्चालनमा रहेका बर्थिङ सेन्टरहरूमा दक्ष प्रसुतिकर्मीहरूबाट संस्थागत प्रसुतिलाई प्रोत्साहित गर्न गर्भवतीसँग उपाध्यक्ष कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१८. स्वास्थ्य संस्था तथा बर्थिङ सेन्टरमा प्रसुती हुने आमा र बच्चालाई न्यानो झोला उपलब्ध गराई थप यातायात खर्च र आमाहरूलाई पोषण खर्च उपलब्ध गराइनेछ ।

१९. वडा नं ९ मा सामुदायिक औषधी कार्यक्रमलाई नमुना कार्यक्रमको रूपमा निरन्तरता दिइनेछ ।
२०. पूर्ण खोपको सुनिश्चितता, दिगोपना, परिवार योजना सेवा, आमा सुरक्षा कार्यक्रम, गाउँघर क्लिनिक जस्ता सेवाहरूलाई व्यवस्थित गर्दै महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाहरू, स्वास्थ्यकर्मीहरूको मनोबल उच्च राख्न आवश्यक नीति लिइनेछ । खोप द्वारा रोकथाम गर्न सकिने रोगहरूको राष्ट्रिय निर्देशिकाअनुसारका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई यसै आ.व. बाट टाईफाइड खोप अभियानलाई सञ्चालन गरि नियमित खोप सेवामा समावेश गरिनेछ ।
२१. मातृ मृत्यु शुन्य रहेको र मातृ मृत्यु हुने सम्भावनालाई मध्यनजर गर्दै आपतकालीन सुरक्षित मातृत्व कोष स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ ।
२२. महामारीका रूपमा देखापर्न सक्ने ट्रपिकल रोगहरू पशु पंक्षीको सम्पर्कबाट सार्ने रोगहरूको खोपको अभावले रोग नियन्त्रण गर्न हुने कठिनाइलाई सम्बोधन गर्न संक्रामक रोग र जनस्वास्थ्य प्रणालीको सुदृढ गरिनेछ ।
२३. "स्वच्छ आमा स्वस्थ शिशु" "हरेक बार खाना चार" नारालाई सार्थक तुल्याउन समुदायमा सञ्चालनमा रहेका वर्थिङ सेन्टर र पोषण केन्द्रहरूलाई व्यवस्थित गर्दै किशोरी स्वास्थ्य कार्यक्रम प्रवर्द्धन गरिने छ ।
२४. सार्दीखोला र घाचोक स्वास्थ्य चौकीमा चिकित्सकीय सेवा विस्तारको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

२५. नसर्ने रोगहरु उच्च रक्तचाप, क्यान्सर, मधुमेह, बाथ, मुटुरोग, थाइराइड, आखाँको रोग, मृगौला रोग आदि रोगहरुका बारेमा समुदाय सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
२६. सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा भौतिक तथा आधारभूत क्षमताको विकास गरि **DHIS** लाई प्रभावकारी बनाइनेछ।
२७. गाउँपालकावासीहरुको आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न एम्बुलेन्स खरिद गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ।

आयुर्बेद सेवा

२८. हाल भेडावारी प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा एकीकृत रूपमा सञ्चालनमा रहेको आयुर्वेदिक स्वास्थ्य सेवा तथा योग कार्यक्रमलाई सुदृढ गरिनेछ।
२९. दीर्घजिवन तथा स्वस्थ समाजका लागी जेष्ठ नागरिक आरोग्य कार्यक्रम तथा प्रसुति रसायन सेवन/स्तनपाई आमा कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
३०. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई लक्षित गरी आयुर्बेद तथा योग कार्यक्रम तथा आयुर्बेद तथा योग बिद्यालय शिक्षा कार्यक्रमलाई अगाडी बढाइनेछ।

युवा तथा खेलकुद

३१. नेपाल सरकार, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय, अखिल नेपाल फुटवल संघ (**ANFA**) र गाउँपालिकाको सहकार्यमा यस गाउँपालिकाको वडा नं ६ मा निर्माणाधीन **ANFA Technical Center** को निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।

३२. "एक स्थानीय तह, एक खेल ग्राम" कार्यक्रम सम्पन्न गर्न संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको सहकार्यमा माछापुच्छ्रे-४ लाहाचोकको खेलग्राम निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३३. राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिँदै गाउँपालिकाको एक महत्वपूर्ण खेलकुद उत्सवको रूपमा मनाइनेछ ।
३४. कोभिड १९ को प्रभावका कारण विदेशबाट फर्केका, वैदेशिक रोजगारीमा जान समस्यामा परेका, स्वदेशमा रोजगारी गुमाएका तथा बेरोजगार युवाहरूलाई लक्षित गरी स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उद्यमशीलता विकास कोष मार्फत उद्यम विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३५. प्राविधिक र व्यवसायिक तालिममा अवसर अभिवृद्धि गरी युवा उद्यमशीलताका लागि गाउँपालिका, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारबीच समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
३६. परम्परागत पेसा र व्यवसायको जगेर्ना, परिष्कृत, प्रवर्द्धन र व्यवसायीकरणमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
३७. सार्वजनिक-निजी साझेदारीको माध्यमबाट युवा लक्षित उद्यम व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
३८. वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित र मर्यादित बनाउन सञ्चालन गरिएको सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३९. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी र व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरी रोजगारीका अवसरहरू सृजना गरिनेछ ।

४०. स्थानीय स्काउट मार्फत युवामा असल आचरण, स्वावलम्बन र स्वयंसेवी भावनाको विकास गर्दै युवालाई मानवीय सेवा र विपद् व्यवस्थापन जस्ता क्षेत्रमा परिचालन गरिनेछ ।
४१. स्थानीय युवा परिषद् गठन गरी युवा लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
४२. युवा रोजगारका लागि रूपान्तरण पहल कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

खानेपानी तथा सरसफाई

४३. खानेपानीमा गाउँपालिकावासिको सरल र सहज पहुँच सुनिश्चितताका लागि "एक घर एक धारा" कार्यक्रमलाई संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य गैर सरकारी संघसंस्थाको सहयोगमा निरन्तरता दिइनेछ ।
४४. "गुणस्तरीय र सुरक्षित पानी हाम्रो जिन्दागानी" भन्ने नारालाई सार्थक बनाउन जनसहभागितामा आधारित परियोजना निर्माण गरिनेछ ।
४५. कुहिने फोहोरमैलाबाट प्रांगारिक मल बनाउन जनचेतना र तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

ज्येष्ठ नागरिक

४६. ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई प्रयोग गर्न अन्तरपुस्ता सीप हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४७. गाउँपालिका र सरोकारवाला निकायहरूबीचको समन्वय र सहकार्यमा शारीरिक एवम् मानसिक रूपमा कमजोर भएका र

असहाय ज्येष्ठ नागरिकलाई आवश्यक सेवा-सुविधा प्रदान गरिनेछ ।

४८. वरिष्ठ ज्येष्ठ नागरिकलाई निःशुल्क रूपमा स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

लैङ्गिक समानता र समावेशीकरण

४९. महिलाहरूलाई आत्मनिर्भर बनाउनको लागि उद्यमशिलताको विकास गर्ने र बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई अवलम्बन गर्न उपाध्यक्षसँग महिला तथा बालबालिका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

५०. आर्थिक अभावका कारण उच्च शिक्षाबाट बञ्चितिमा परेका महिलाहरूको लागि सामुदायिक तथा सरकारी शैक्षिक संस्थाहरूमा अध्ययन गर्न उच्च शिक्षा शैक्षिक छात्रवृत्ति कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

५१. कोभिड-१९ लगायत विभिन्न सङ्क्रामक रोगको असरले जोखिममा परेका अपांगता भएका व्यक्तिहरूको लागि पुनस्थापना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

५२. हिंसा पिडित महिलाहरूलाई तत्काल उद्धार गरि पुनस्थापनका लागि लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष बाट सहयोग प्रदान गरिनेछ ।

५३. महिलाहरूको नाममा व्यवसाय दर्ता गर्नेलाई व्यवसाय दर्तामा छुटको व्यवस्था गरिनेछ ।

५४. बालमैत्री स्थानिय शासनलाई अवलम्बन गरी क्रमशः बालमैत्री वडा घोषणा गर्दै लगिनेछ ।

५५. विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाहरूको लागि स्थानीय बाल कोष स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ ।
५६. स्थानिय तहले सञ्चालन गर्ने हरेक क्षेत्रमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक अपांगता भएका व्यक्तिहरूको अर्थपुर्ण तथा प्रभावकारी सहभागीताको सुनिश्चितता प्रदान गरिनेछ ।
५७. अपांगता भएका व्यक्ति तथा दलित युवाहरूलाई स्वरोजगार बनाउनको लागि विभिन्न टेवा मूलक सिप विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
५८. जातिय छुवाछुत कुरीति र कुसंस्कारलाई निषेध गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

गैर सरकारी संस्था

५९. गाउँपालिकाभिन्न क्रियाशील गैर सरकारी संस्थाहरूलाई गाउँपालिकाको विकास लक्ष्य तथा प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालन गरी गरिवी निवारण, क्षमता अभिवृद्धि, नागरिक सचेतना तथा कर्तव्यबोध र सशक्तिकरणमा जोड दिइनेछ ।
६०. गैर सरकारी संस्थाहरूका कार्यक्रमहरूलाई एकद्वार प्रणालीबाट सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

आर्थिक विकास

कृषि

६१. कृषक वर्गिकरण गरी कृषि व्यवसाय दर्ता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

६२. कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण, यान्त्रीकरण, व्यवसायीकरण र बजारीकरण गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्नको लागि चक्लाबन्दी, गह्वासुधार र यन्त्र उपकरणहरूमा दिँदै आएको अनुदान, प्लास्टिक टनेल, हाते ट्याक्टर वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६३. नेपाल सरकारले फलफुल दशक मनाइरहेको सन्दर्भमा यस गाउँपालिकामा सुन्तला जातका सुन्तला, कागती, किवी, दाते ओखर र जुनार विरूवा रोपण अभियान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६४. राष्ट्रिय र स्थानीय महत्वका खाद्य र पोषण सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउने वालीहरूको साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र पकेट विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६५. साना किसानहरूका लागि व्यवसाय उन्मुख गराउने उद्देश्यले यस गाउँपालिकाको "एक परिवार एक करेसाबारी" कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६६. प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा गाउँपालिकास्तरीय शीतभण्डार केन्द्रको स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
६७. कृषि सामाग्री, उन्नत बिउ बिजन खरिद, दुग्ध सङ्कलन, घाँस खेती आदिका लागि व्यवसायिक कृषक एवम् कृषक समूहलाई समय समयमा अभिमुखीकरण एवम् विशेष अनुदान कार्यक्रम साथै कृषि बिमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

६८. एकीकृत कृषि खेती, सामूहिक तथा सहकारी खेती प्रणाली, कृषि पर्यटन, पर्या-पर्यटन तथा वातावरणमैत्री कृषि प्रणालीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
६९. सिँचाई, कृषि सडक तथा बजार पूर्वाधारहरूको विकास तथा विस्तार गरिनेछ ।
७०. लोपोन्मुख बीउ-बिजन, रैथाने वाली, नक्ष कृषि तथा पशुपन्छीजन्य जैविक विविधता संरक्षणमा समुदायको अग्रसरतालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
७१. उत्पादन वृद्धिको लागि माटोको गुणस्तर परिक्षण गरी हावापानी अनुकूलन खेती गर्न मल, बिउ र प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।
७२. निर्वाहमूखी कृषि प्रणालीको रूपान्तरण गरी व्यवसायिक र उत्पादकत्व वृद्धि मार्फत दिगो र समान्जनक कृषि पेशालाई रोजगारी र आम्दानीको उपयुक्त क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
७३. वातावरणमैत्री कृषि कार्यक्रममा प्राकृतिक स्रोत र स्थानीय स्रोत तथा सीपको अधिकतम उपयोग गरी प्राङ्गारिक उत्पादनमा जोड दिदैँ रासायनिक मल प्रयोगलाई निरूत्साहित गर्दैँ लगिनेछ ।

पशुपंक्षी

७४. सहकारी मार्फत दुध बिक्रि गर्ने कृषकलाई बिक्रिका आधारमा दिइदैँ आएको अनुदानलाई दोब्बर गरिनेछ ।
७५. गाउँपालिकामा अन्तर्गतका सहकारी संस्थाहरूलाई सबल रूपमा सञ्चालन गर्न पशु बिमा कार्यक्रम सञ्चालन, बहुबर्षे भूईँ घाँस,

पोषिलो हिउँदे घास, बहु बर्षे डाले घाँसका विरूवाहरू लगाउन आवश्यक अनुदान तथा प्रोत्साहित गरिनेछ ।

७६. कृषि तथा पशुपंक्षि सम्बन्धी तथ्यांक अद्यावधिक तथा विश्लेषण गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

७७. एक गाउँ एक प्राविधिक सेवालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

७८. कृषकहरूसँगको लागत साझेदारीमा स्थानीय प्रजातीको भैसी प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

पर्यटन तथा संस्कृति

७९. समृद्ध माछापुच्छ्रेको प्रमुख आधारको रूपमा रहेको पर्यटन क्षेत्रलाई विकास तथा विस्तारको लागि गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय क्षेत्रहरूको लागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको निर्माण गर्ने कार्यलाई संघ र प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा निरन्तरता दिइनेछ ।

८०. गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय स्थलहरू, प्रकृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक पक्षहरूको प्रचार-प्रसार, संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

८१. महामारीको अवस्थालाई ध्यानमा राखी गाउँपालिकामा दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका होमस्टे तथा होटल व्यवसाय नवीकरणमा लाग्ने शुल्कमा विशेष छुटको व्यवस्था गरिनेछ ।

८२. गाउँपालिका भित्र सहासिक पर्यटनका सम्भावित क्षेत्रहरू जस्तै, रक क्लाइमिड्, जिप फ्लायर, क्यानोनिङ्ग, हनिहन्टिङ्ग,

प्याराग्लाडिडको सम्भाव्यता अध्ययन गरी आवश्यक पूर्वाधारको विकास तथा विस्तार गरिनेछ ।

८३. गाउँपालिका भित्रका पर्यटक पदामार्गहरूमा पूर्वाधार विकास तथा संरक्षण कार्यलाई जोड दिइनेछ ।

सहकारी

८४. सहकारी संस्थाहरू मार्फत वित्तीय साक्षरता, सहकारी शिक्षा, तालिम र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

८५. सहकारी संस्थाहरूको नियमित अनुगमन र नियमन गरी संस्थागत सुशासन कायम गरिनेछ ।

८६. उद्यमशीलता विकास र स्थानीय पर्यटन प्रवर्द्धनमा सहकारीको भूमिकालाई बढाउँदै लगिनेछ ।

८७. सहकारीमा आवद्ध गरिब, विपन्न, आदिवासी जनजाती तथा अपांगता भएका व्यक्ति र महिला सहकारी संस्थालाई लक्षित गरी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

उद्योग

८८. कोभिड १९ को कारणले उद्योग तथा व्यापार व्यवसायमा पारेको प्रत्यक्ष असरलाई मध्यनजर गर्दै यस बर्ष पनि व्यवसाय दर्ता र नवीकरणमा विशेष सहूलियत दिने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

८९. स्थानीय वन पैदावर, प्राकृतिक स्रोत साधन, जडिबुटी, अल्लोमा आधारित उद्योगहरू गाउँपालिका तथा स्थानीयसँग साझेदारीमा स्थापना गर्न लगानी मैत्री वातावरणको व्यवस्था गरिनेछ ।

९०. स्थानीय प्रशासन एवमं सुरक्षा निकायको समन्वयमा कालो बजारी, एकाधिकार, तथा कार्टेलिड अन्त्य गर्ने तथा गुणस्तरीय र नियमित आपूर्ति सुनिश्चित गर्न संयुक्त बजार अनुगमन कार्यक्रम सञ्चालन गरी उपभोक्ता अधिकार संरक्षण गरिनेछ ।

खानी तथा खनीज पदार्थ

९१. नीजि जग्गाहरूमा रहेका ढुङ्गा, गिट्टि, माटो र बालुवाको उत्खनन् र बिक्रि वितरणको नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
९२. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न ढुङ्गा खानीहरू र नदीजन्य पदार्थ (ढुङ्गा, गिट्टि, माटो र बालुवा) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गरी खानी सञ्चालन गर्ने प्रक्रिया अगाडी बढाइने छ ।

जलस्रोत तथा उर्जा

९३. गाउँपालिकाभित्र रहेका सेती र मदी खोलाबाट सम्भावित उर्जा उत्पादन क्षमतालाई सदुपयोग गर्न सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्रलाई लगानी मैत्री वातावरण नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
९४. लघु तथा साना जलविद्युत, सौर्य उर्जा, जैविक उर्जा, वायु उर्जा जस्ता वैकल्पिक उर्जाको उपयोगको प्रवर्द्धन, विकास एवम् विस्तारको लागि आवश्यक समन्वय सहकार्यको नीति लिइनेछ ।
९५. गाउँपालिकाभित्र विद्युतको पहुँच नपुगेका जनताहरूमा विद्युतीय पहुँच सुनिश्चितताको लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँगको सहकार्य र समन्वय गर्ने नीति लिइनेछ ।

पूर्वाधार विकास

९६. नेपाल सरकारसँगको सहकार्यमा गाउँपालिकाको रणनीतिक चक्रपथ निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
९७. दिगो विकासको लागि भौतिक पूर्वाधारको विकास गरी गाउँपालिकाका जनतालाई समृद्ध बनाउन क्षेत्रगत रणनीति तयार गरी अल्पकालीन, मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन योजनाहरू बनाइ क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ ।
९८. गाउँपालिकाको प्रशासनीक भवनको निर्माण कार्यलाई सम्पन्न गरिनेछ ।
९९. नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा प्रदेश राजधानीबाट गाउँपालिकाको केन्द्र जोड्ने सडकलाई सम्पन्न गरिनेछ। गाउँपालिकाबाट वडा जोड्ने सडकलाई कालोपत्रे गर्ने कार्य अगाडी बढाइनेछ। सबै वडाका सहायक बाटोहरूलाई स्तरउन्नती गरी बाह्रै महिना सवारी साधन सञ्चालन गर्न सक्ने बनाइनेछ। ग्रामीण कृषि सडकहरूको निर्माण तथा स्तरउन्नती गरिनेछ ।
१००. संघ तथा प्रदेशसँगको समन्वयमा मर्दी, सेती नदी तथा अन्य आवश्यक स्थानहरूमा मोटरेवल पुल निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०१. गाउँपालिकाभिन्न सडक निर्माण तथा विस्तार गर्दा पानीका स्रोत, वनजंगल, प्राकृतिक स्रोत तथा धार्मिक क्षेत्र विस्थापित नहुने गरी डिजाइन गरिनेछ ।

१०२. गाउँपालिका अन्तर्गत निर्माण हुने ठूला आयोजनाहरूको कार्यान्वयन अगाडी सम्भाव्यता अध्ययन एवम् वातावरणीय प्रभाव समेतको अध्ययन एवम् विश्लेषण गरी विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गरी सोको आधारमा मात्र निर्माण कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
१०३. गाउँपालिका, संघ र प्रदेश सरकारको साझेदारीमा गाउँपालिकाभित्र आवश्यक स्थानहरूमा नयाँ झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण तथा विद्यमान झोलुङ्गे पुलहरूको मर्मत कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०४. उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी जनताको आर्थिक सामाजिक अवस्थामा सुदृढीकरणका लागि खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन साना, ठूला र मझौला सिंचाई योजनाहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०५. गाउँपालिकाभित्रका वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था, प्रहरी चौकी, ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र, बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण तथा मर्मतको लागि आवश्यकता अनुसार गाउँपालिका, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा निर्माण गर्ने नीति अङ्गीकार गरिनेछ ।
१०६. गाउँपालिकाभित्र भवन तथा शहरी विकास मापदण्डहरूको कडाइका साथ लागू गर्दै घर जग्गा नियमित र अभिलेखिकरण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०७. गाउँपालिका भित्रका गरीब, विपन्न, दलित, जनजाती र सिमान्तकृत समुदायका लागि जस्तापाताद्वारा छाना छाउनको लागि सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१०८. भौतिक पूर्वाधार अभाव भएका विद्यालयहरूको भवन निर्माण लगायत अन्य संरचनाहरूको निर्माण कार्यलाई संघ, प्रदेश र अन्य दातृ निकायहरूसँगको सहकार्यमा निरन्तरता दिइनेछ ।
१०९. गाउँपालिकाबाट निर्माण गरिने भवन लगायत भौतिक संरचनाहरू लैंगिक, बालबालिका तथा अपांगमैत्री र भूकम्प प्रतिरोधी बनाउनुका साथै भवन आचारसंहिताको पूर्ण परिपालना गरिनेछ ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

११०. विश्व माहामारीको रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को असरलाई गाउँपालिका भित्र रोकथाम, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको लागि कोभिड-१९ व्यवस्थापन कोषलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१११. विपद् व्यवस्थापन कोषमा पर्याप्त बजेटको व्यवस्था गरी कार्यविधि अनुरूपका विपद् प्रतिकार्यका पूर्वतयारी, खोज, उद्धार, राहत र पुर्नस्थापना गरिनेछ । विभिन्न संघ संस्थाहरूलाई सहयोगको लागि आह्वान गरी एकद्वार प्रणालीबाट सहयोग वितरण गरिनेछ ।
११२. जीविकोपार्जनका स्रोतसाधनहरूका साथै कृषि, उद्योग, सडक, सञ्चार, खानेपानी तथा सरसफाईका संरचना, स्वास्थ्य र शैक्षिक सुविधाहरू जस्ता महत्त्वपूर्ण पूर्वाधार तथा आधारभूत सेवाहरूमा विपद्ले पुन्याउने क्षति एवं अवरोधलाई कम गर्दै तिनिहरूको उत्थानशीलता गरिनेछ ।
११३. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा सार्वजनिक, निजी, गैरसरकारी, सहकारी र समुदायबीच साझेदारी र सहकार्य गरिनेछ ।

११४. स्थानीय खोला, नदीहरूको नियन्त्रण, पहिरो रोकथाम र भू-क्षय न्यूनीकरण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
११५. विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन तथा बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण गरिनेछ ।
११६. विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक तथा निजी लगानी वृद्धि गरी उत्थानशीलता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
११७. गाउँपालिका अन्तर्गतका पुरातात्विक महत्वका मठ, मन्दिर, पाटी, पौवा, कुवा, पोखरी, चौतारी, विश्राम स्थलहरू र त्यसको महत्वसँग जोडिएका रुख बिरुवाहरूको संरक्षण गरी पार्क, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी एवमं सार्वजनिक स्थलहरूमा हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
११८. फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न प्रत्येक टोलमा टोलस्तरीय सरसफाई व्यवस्थापन समिति गठन गरी सरसफाईको कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
११९. जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण गर्न सरोकारवालासँगको सहकार्यमा जलाधार तथा भू-संरक्षणमा जोड दिईनेछ ।

सुशासन, संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह

१२०. गाउँपालिकाको कर्मचारी प्रशासनलाई समसामयिक रूपमा सुदृढ, सक्षम, चुस्त र दुरूस्त तुल्याउन विद्यमान शाखा/इकाईहरूको कार्यक्षेत्र, कार्यक्रम, कार्यप्रकृति, कार्यबोझ र औचित्यताको आधारमा गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (Organization and Management Survey) गरिनेछ ।

१२१. कर्मचारी प्रशासनलाई स्वच्छ, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनमुखी र सहभागितामूलक बनाइनेछ ।
१२२. गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा सुविधालाई छिटो, छरितो, प्रभावकारी र प्रविधिमैत्री बनाइने छ ।
१२३. जवाफदेही, व्यवसायिक र सक्षम प्रशासन मार्फत सार्वजनिक सेवाप्रतिको जनविश्वास अभिवृद्ध गर्ने र विकासलाई नतिजामुखी बनाइनेछ ।
१२४. गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित योजना, सेवाप्रवाह सम्बन्धमा सरोकारवालहरूसँग बार्षिक रूपमा सामाजिक परीक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ । चैमासिक रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१२५. गाउँपालिकाबाट सञ्चालन हुने योजनाहरूको ठेक्कापट्टा विद्युतीय बोलपत्र मार्फत गरिने र सोको दायरालाई विस्तार गरिनेछ ।
१२६. लोकसेवा आयोगद्वारा स्थानीय तहका लागि सिफारिस भई आएका स्थायी कर्मचारीहरूको लागि योगदानमा आधारित निवृत्तभरण कोष लागू गरिनेछ ।
१२७. गाउँपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापनका सबै क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई विस्तार गरिनेछ ।
१२८. गाउँपालिकाको सार्वजनिक आय/व्यय र खरिद प्रक्रियालाई प्रभावकारी, व्यवस्थित र पारदर्शी बनाइनेछ ।
१२९. राजस्व संकलन र परिचालनलाई पारदर्शी र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१३०. गाउँपालिका मार्फत प्रवाह गरिने सेवाहरूमा घुम्ती सेवा प्रवाह प्रणालीको निरन्तरता दिइनेछ ।

१३१. गाउँपालिकाको आय व्ययको अद्यावधिक विवरण गाउँपालिकाको वेबसाइट माफत सार्वजनिक गरिनेछ ।
१३२. गाउँपालिकाको गत आर्थिक बर्षको अन्तिम लेखपरीक्षण प्रतिवेदनले औल्याएका बेरूजु फछ्यौट गरिने र दिएका सुझाव एवम् मार्गदर्शनलाई मनन् गरी वित्तीय अनुशासन कायम गरिनेछ ।
१३३. न्यायिक समितिको काम कारवाहीलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१३४. गाउँघरका विवाद स्थानीय स्तरमै समाधान गर्नको लागि गठित वडा मेलमिलाप केन्द्रहरूको कार्यलाई प्रभावकारी तथा व्यवस्थित गरिनेछ ।
१३५. यस गाउँपालिका भित्रका सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा निःशुल्क इन्टरनेट सेवा सुनिश्चित गरिनेछ ।
१३६. गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोत साधनहरूको प्रभावकारी परिचालन गर्न प्रगतिशील कर प्रणालीको विकास, सक्षम कर प्रशासनको निर्माण, करका दायरा र क्षेत्र विस्तार र राजश्व चुहावट नियन्त्रणलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१३७. गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा आवश्यकता अनुसार कानूनहरू निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१३८. गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण वडाहरूमा सामाजिक सुरक्षा वितरण तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
१३९. राष्ट्रिय परिचय पत्र र गरिव घर परिवार पहिचान तथा परिचयपत्र वितरण कार्यक्रमको शुरूवात गरिनेछ ।

आदरणीय सभा सदस्यज्यूहरू

अन्तमा, प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनबाट भौतिक, आर्थिक, सामाजिक र संस्थागत विकासमा ठोस उपलब्धी हासिल भई गाउँपालिकाले लिएको "पर्यटन, कृषि, उर्जा र पूर्वाधार: समृद्ध माछापुच्छ्रेको मूल आधार" को लक्ष्य पुरा गर्न र जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन पक्कै योगदान पुग्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तयार पार्न आफ्नो महत्त्वपूर्ण राय, सल्लाह, सुझाव प्रदान गर्नुहुने तथा सहयोग र सक्रियताका साथ लाग्नुहुने गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरू, गाउँसभाका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरू, गाउँपालिकामा क्रियाशील राजनीतिक दलहरू, नागरिक समाजका प्रतिनिधि, गाउँपालिकाका कर्मचारीहरू, शिक्षक, सञ्चारकर्मी, सामाजिक संघ संस्था र समाजसेवीहरू सबैमा हार्दिक आभार प्रकट गर्दै हामीलाई यस कार्यमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा मार्गदर्शन गरी उत्प्रेरित गर्नुहुने गाउँपालिकावासीहरू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । पुनः यस नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनका लागि सदाझैँ सबैबाट पूर्ण सहयोग र समर्थन प्राप्त हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

धन्यवाद !!

अध्यक्ष
कर्ण बहादुर गुरुङ्ग
माछापुच्छ्रे गाउँपालिका, कास्की